

Tarihin hatırlamadığımız devirlerinden beri insanların haftanın günlerini şaşırmamış olması acayip. Hafta geleneği Kitab-ı Mukaddes kaynaklı, Çinliler günleri hayli yapay şekilde adlandırıyorlar mesela, Antik Romalılarda da böyle bir alışkanlık yok, *haftanın günlerini* Yahudiler icad etmiş.

Tarihin *başından* beri cumartesilerin arasında hep yedi gün olmuş.

Sonra, aklıma geldi, insanların tamamı tarihin bir döneminde bir günden uzun uyuduysa günler şaşmış olabilir. Pazar akşamı yatmışsın, pazartesi tüm gün herkes uyumuş ve salı sabahı uyandığında *pazartesi* diye devam etmişsin. Eskiden 7 günlük dönemleri kullanan az olduğuna göre, uykucu birkaç Yahudi yüzünden perşembeler belki de cumartesidir.

Tüm kilogramlar aynı anda %10 küçülse, mesela, bunu anlayabilir miyiz?

Anlarız, çünkü suyun hacmiyle kütlesi arasında bir bağıntı var, 1 kilogram su 1 litre ediyor, kilogramlar küçülse 1 kilogram su 0,9 litreye denk gelmeye başlar. Ancak *zaman* için böyle bir imkan yok, zaman dursa ve yeniden başlasa kimse farketmez çünkü bütün *fizik* zamana bağlı ve biz onun içinde yüzen balıklar gibiyiz.

Belki *Simülasyonun* en önemli delili zamanın varlığıdır. Hem var, hem yok, var çünkü her şey zamana bağlı, yok çünkü zamanı başka bir kavram üzerinden ifade edemiyoruz. Kütle ile hacim arasındaki bağıntı gibi bir ilişki zamanla mekan arasında yok. Zamanın *düğmesi* olsa ve durdursalar, bekleyip *kaderimizi* üretseler, geriye sarıp yeniden başlatsalar ve video uygulamalarına benzer değişiklikler yapsalar farketmeyiz.

Zamanın olmadığı bir *dünya* düşünemediğimize göre belki Simülasyonun en büyük delili zamana bu kadar bağımlı varlığımızdır. Aksi halde varlık neden zamana bu kadar bağımlı olsun ki?